

2. Соколова А. В. Основи літературної ономастики: Методичні рекомендації до спецкурсу. Ізмаїл, 2005. 158 с.

Оксана Негер,
кандидат філологічних наук, доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

УКРАЇНСЬКА ОНОМАСТИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА

У сучасному мовознавстві постать Василя Сімовича постає як одна з найбільш фундаментальних та водночас недостатньо цілісно вивчених у контексті ономастичних студій. Традиційно науковий доробок ученого розглядається крізь призму його внеску в граматику, діалектологію та історію літературної мови. Проте власні назви (оніми) ніколи не були для дослідника лише периферійним матеріалом; вони слугували інструментом для розкриття глибинних законів мовного розвитку та національної ідентичності. Метою цієї розвідки є реконструкція та систематизація ономастичних поглядів Василя Сімовича, а також визначення їхнього місця в загальній парадигмі українського мовознавства першої половини ХХ століття.

Дослідження лінгвістичної спадщини В. Сімовича є надзвичайно своєчасним з огляду на кілька чинників. По-перше, у часи активної деколонізації топонімічного простору України звернення до науково обґрунтованих поглядів класика дозволяє віднайти питомі орієнтири у відновленні національної номенклатури. По-друге, праці В. Сімовича демонструють органічний синтез європейських структурно-порівняльних методів із глибоким знанням народної мовної стихії, що є актуальним для сучасної етнолінгвістики.

Повернення імені Василя Сімовича в українську науку стало можливим завдяки працям дослідників діаспори та сучасних вітчизняних лінгвістів. Його спадщина, що налічує близько 500 праць, розглядається як фундаментальний місток між класичним мовознавством та структуралізмом. Головним ініціатором повернення В. Сімовича в науковий обіг був Юрій Шевельов, який упорядкував двотомник його вибраних праць і назвав ученого тим, хто першим прищепив українській науці «фонологічну методу» [4]. Внесок В. Сімовича в розвиток

ономастики окремо досліджувала Л. Тарновецька, підкреслюючи сумлінність його роботи з джерелами та широту порівняльного аналізу слов'янських мов [2]. Також важливими є розвідки Л. Ткач [3] та О. Шелюх [5], що висвітлюють особистість вченого в духовно-інтелектуальному просторі України.

Ономастична концепція В. Сімовича базується на розумінні власної назви як невід'ємної частини цілісної мовної структури. Перебуваючи під впливом ідей Празького лінгвістичного гуртка, він застосовував фонологічний підхід до аналізу онімів. Учений доводив, що власні назви підпорядковуються загальним законам фонетики та морфології, але мають специфічні ідентифікаційні та культурно-історичні функції. Це дозволило йому, зокрема, науково обґрунтувати збереження подвоєння у власних назвах іншомовного походження.

Антропонімічні студії В. Сімовича ґрунтувалися на переконанні, що прізвище є «живим свідком» історії народу. Особливу увагу він приділяв прізвищам на *-енко*, аналізуючи їхні акцентологічні типи. Учений наголошував, що наголос у прізвищах є системним явищем, яке відображає міжмовні контакти та внутрішні тенденції розвитку української мови. Через систему особових назв В. Сімович виявляв глибокі зв'язки між іменуванням та соціальними змінами впродовж століть.

У царині топоніміки центральне місце посідала боротьба за правильну інтерпретацію назви «Україна». В. Сімович послідовно спростовував теорії про її «периферійне» походження, доводячи етимологічну вкоріненість назви у значення «суверенна територія». Для нього топоніми були формою утвердження нації у географічному просторі, тому він активно обстоював традиційні українські форми написання світових топонімів, протидіючи спробам русифікації.

Правописна діяльність ученого також мала ономастичний вимір. В. Сімович виступав за створення стабільної та логічної системи, яка б відповідала народній мові. У питаннях власних назв він дотримувався поміркованого пуризму та збереження історичної тяглості, вважаючи, що правопис має бути засобом національного об'єднання. Його системний підхід дозволив надати українській

ономастиці європейського наукового рівня, не втрачаючи національної специфіки.

Ономастичні погляди Василя Сімовича є важливою частиною його лінгвістичної філософії, що демонструє віру в системність мови та її роль як носія національної ідеї. Сьогодні його праці залишаються актуальним методологічним орієнтиром для вирішення питань деколонізації топонімії та уточнення правописних норм. Подальше вивчення доробку вченого, особливо у сферах мікротопонімії та діалектної антропонімії, є необхідним для глибшого розуміння української мовної картини світу. Спадщина В. Сімовича залишається дієвим інструментом сучасної науки, допомагаючи усвідомити роль мовознавця як охоронця національної пам'яті.

Список використаної літератури

1. Сімович В. Праці у двох томах. Т. 1 : Мовознавство. Упорядк. і передм. Л. Ткач. Василь Сімович. Чернівці : Книги – XXI, 2005. 520 с.
2. Тарновецька Л. Мовознавча спадщина В. Сімовича і сучасність. Культура слова. 1991. Вип. 41. С. 52–58.
3. Ткач Л. Мовознавчий світогляд Василя Сімовича в контексті сучасних потреб українського мовознавства Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Вип. 312–313: Слов'янська філологія. 2008. С. 29–35.
4. Шевельов Ю. Василь Сімович, як мовознавець. Електронний ресурс. <https://zbruc.eu/node/90444>
5. Шелюх О. Постать Василя Сімовича в духовно-інтелектуальному просторі України початку ХХ століття. Українська еліта у другій половині ХІХ – на початку ХХІ століття: особливості формування, трансформація уявлень, Інтелектуальний потенціал. Західні землі: монографія. Кн. 1. С. 115–119.

Юліана Нестерович,
аспірантка кафедри української мови та славістики,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка